

De Vriendenkring

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)
website: www.Quakers.nu; 88e jaargang nr. 8, september 2017

**Britse Vrienden, op de Algemene Vergadering in Coventry,
vormen de 'Q' van Quakers.**

De Vriendenkring

ISSN: 0167 – 3807

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Abonnementenprijs:

Nederland	€25,00 per jaar
Europa	€35,00 per jaar
Wereldwijd	€35,00 per jaar
Email abonnement (PDF)	€5,00 per jaar

Eco LABEL

FSC

deze Vriendenkring is gedrukt op milieuvriendelijk papier met deze drie certificaten

Bankrekening: (IBAN) **NL65 TRIO 0212 3772 64** t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden Quakers te Amsterdam met vermelding van 'Abonnement De Vriendenkring'. Voor buitenland: (BIC) TRIONL2U

Nieuwe abonnees, adreswijzigingen en betalingen email:

vriendenkringredactie@gmail.com

Redactieleden:

Eindredactie: Sytse Tjallingii, Van Nispensingel 5, 8016 LM, Zwolle, tel. 038-4608461/06-40030923, email: vriendenkringredactie@gmail.com,

Schrijver: Hylkia Nieuwerth

Redactielid/leden: Wils 't Hart en vacature

Correctie: Hylkia, Corien van Garderen en Frieda Oudakker

Voor abonnees met gezichts- of leesproblemen was er een gesproken versie van De Vriendenkring. Als je hier behoefte aan hebt neem dan contact op met de redactie.

Kopij voor De Vriendenkring is heel erg welkom voor de 15^e van iedere maand! (tenzij anders afgesproken).

Zie ook de tips en aanwijzingen voor auteurs op:

<http://Quakers.nu/nl/Vriendenkring/Tips%20voor%20Auteurs>

De Vriendenkring staat in kleur op de website, waar je nog een schat aan aanvullende en actuele informatie over de Quakers vindt.

Bezoek daarom geregeld de Quaker website:

www.Quakers.nu

In dit nummer:

Van de redactie.....	4
Als ik.....	5
Najaarsbijeenkomsten in Amersfoort.....	6
Herinnering aan Dick Kamminga	9
In memoriam Dick Kamminga.....	10
Is Quaker wijdingsdienst meditatie ?	11
Een beetje Outreach van een Vredes pelgrim.	14
Kan Europa een thuis voor iedereen worden?.....	16
Stille retraite in Imshausen, mijn beleving in woord en kleur	18
Anti-genocide activists and the responsibility to protect (R2P).....	20
Alweer duurzaamheid, dat hebben we al gehad.....	23
De Britse Algemene Vergadering	25
Quakers in Noord Europa.....	28
Inspiratie vanuit het Noorden.....	29
Piet Kruithof.....	31
De juiste woorden vinden.....	32
Verbinding.....	33
Zendbrief van de Britse Jaarvergadering	35
Zendbrief van de Belgische en Luxemburgse Jaarvergadering	37
Al die verpakkingen!.....	39
Handen en Voeten: Ballonnen.....	41
Vrienden in het hele land	42
Waar zijn Quakerbijeenkomsten?	43
Quaker Tapisry.....	44

Er zal een dag komen, waarop men in de musea een kanon zal tentoonstellen, zoals men daar nu folterwerktuigen ziet en waarop men verstomd zal zijn, dat zoiets ooit heeft kunnen bestaan.

*Victor Hugo bij de opening van het Vredescongres op 22 augustus 1849.
uit: Vredesalbum (1934), verkregen uit de nalatenschap van Jan Ramaker*

Van de redactie

Droevig nieuws was het toen we hoorden dat Dick Kamminga, die al enkele jaren in onze Vriendenkring commissie de administratie en verzending verzorgde, plotseling kwam te overlijden.

Hij heeft het voor elkaar gekregen om de prijs van het abonnement van de Vriendenkring laag te houden door efficiënt te laten drukken en verzenden. In twee artikelen in dit nummer van de Vriendenkring wordt hij herdacht. We zijn hem heel dankbaar voor wat hij allemaal voor ons heeft gedaan, we zullen hem missen!

Een van de gevolgen van zijn overlijden is dat het banknummer voor het abonnementsgeld is veranderd: **NL65 TRIO 0212 3772 64** t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden Quakers te Amsterdam met vermelding van 'Abonnement De Vriendenkring'. Voor Buitenland: **TRIONL2U**. Mocht je een automatische overschrijving hebben, zou je dit dan meteen willen veranderen?

Er zijn veel boeiende Quaker activiteiten geweest in deze maanden: De Algemene Vergadering van de Noorse, Deense, Finse en Zweedse Quakers, de stille retraite in Imshausen, de Algemene Vergadering van de Britse Quakers, het gesprek vanuit de stilte van de Midden en Zuid Nederlandse Maandvergadering over duurzaamheid. In deze Vriendenkring kun je lezen wat degenen die deelnamen inspireerde.

Er staan ook veel activiteiten te gebeuren: de najaarsbijeenkomsten, de bijeenkomst in Brussel over vluchtelingen in Europa 'Sanctuary everywhere'.

We willen alle lezers van de Vriendenkring van harte uitnodigen om op deze najaarsbijeenkomsten te komen! (zie blz 6)

Laat je inspireren door de kring van Vrienden die in dit nummer schrijven.

Sytse Tjallingii (redacteur)

Een buizerd zweeft over het woud, foto genomen tijdens de stille retraite in Imshausen.

Als ik

Een Hartenkreet door Toon Hermans

*Dit gedicht werd ingebracht door Gerard van den Dool in de worship sharing van de Midden en Zuid
Nederlandse Maandvergadering in Bennekom op 13 augustus j.l.*

*Als ik alleen maar was
Een kop op een karkas
Had mijn bestaan geen zin
Goddank er zit iets in*

*Ik weet niet hoe het heet
Een ziel? een kern? een pit?
Mijn moeder zei: " 't is God
Die ergens in ons zit... "*

*Maar soms voel 'k me zo leeg
En onze lieve Heer
Van wie mij werd verteld
Vind ik dan nergens meer*

*Maar als ik op een dag
Wat naar de bloemen kijk
Dan denk ik telkens weer..
Mijn moeder had gelijk!*

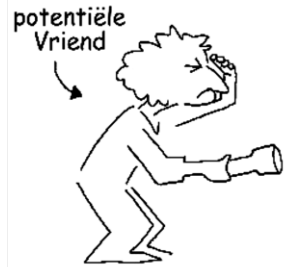
Toon Hermans.

Najaarsbijeenkomsten in Amersfoort

door Erik Dries, Willem Furnée en Wil Bisschops

Op 30 september en 11 november 2017 in Amersfoort

Ben jij een V/vriend die (nog) geen lid is maar ben je toch geïnteresseerd in de Quakers? We willen je vragen om mee te denken en aan onze najaarsbijeenkomsten deel te nemen. We zijn ervan overtuigd dat er nog meer potentiële Vrienden in Nederland zijn die bij ons een geestelijk thuis zouden kunnen vinden.

Om een paar recente voorbeelden te noemen: In Noord-Groningen is er een predikant die iets vertelt over de Quakers en zomaar 12 mensen bij elkaar krijgt om een gesprek vanuit de Stilte te houden.

In Den Haag maakt de nieuwe burgemeester kennis met de religieuze groeperingen in Den Haag. Bij de rondleiding staat ze het langst stil bij de Quakers en toont bijzondere interesse. Het is de enige stand waar ze met informatie-materiaal vandaan gaat, o.a. het stripboek van Erik Dries!

Op de najaarsbijeenkomsten gaan we onderzoeken waar onze kracht ligt en wat ons belemmert om onze inspiratie te delen met onze omgeving. We zullen dit op drie niveaus onderzoeken: als individu, als Maandvergadering en als Jaarvergadering. Het stille, sobere karakter van onze samenkomsten en onze stille, onzichtbare leidspersoon (de Geest) maakt het ons niet gemakkelijk om uitdrukking te geven aan ons enthousiasme voor de Quaker-traditie. Op 30 september zullen we ons 'naar binnen keren' om onze bezieling te onderzoeken, om ons bewust te worden van onze kracht en om te proberen daar woorden aan te geven.

Daarna volgt een periode van bezinning. In de Maandvergaderingen en ook in individuele gesprekken kunnen we met elkaar delen wat we van de bijeenkomst op 30 september hebben meegenomen en ons voorbereiden op de sessie van 11 november. Bij die ontmoeting vertellen we elkaar wat we ontdekt hebben en proberen we als Jaarvergadering concrete doelstellingen te formuleren die we in de maanden tot aan de volgende Algemene Vergadering willen bereiken. Geef je op bij het secretariaat: secretariaat@deQuakers.nl

Outreach?

door Dick Meijaard

In deze bijdrage deel ik mijn groeiende verbaazing over de reacties die ik om mij heen hoor, als het gaat over

het teruglopend aantal leden binnen het Genootschap. Het is een feit dat de aanwas van nieuwe leden het natuurlijke verloop niet overstijgt. Daarnaast is er een behoorlijk grote groep van meer en minder regelmatige attenders die de stap naar het lidmaatschap niet maken. Op de AV kwam het thema Outreach al aan de orde. In gesprekken met en tussen Quakers wordt de zorg uitgesproken of we met een steeds kleiner wordende groep al onze taken nog wel kunnen blijven vervullen. Daarbij dringt zich ook de vraag op: wat zijn die taken dan?

Onze gespreksbijeenkomst in juni van dit jaar hebben we in Amsterdam gewijd aan de vraag: wat is de missie van de Quakers anno 2017 en hoe kunnen we die missie realiseren. De wending die de bespreking van dit onderwerp nam, verraste mij. Niet zozeer de inhoud van onze missie kwam centraal te staan, maar de vraag of de Quakers hun bestaansrecht mogelijk overleefd hebben. Is het langzaam verdwijnen van leden en populariteit niet een ecologische ontwikkeling: een natuurlijk proces waarop ingrijpen door actief de bekendheid te zoeken en leden te werven gezien kan worden als een tegennatuurlijke beweging. Ook tijdens andere gesprekken met Quakers hoor ik soortgelijke commentaren. 'Als er minder leden overblijven, so be it.' 'Het is niet des Quakers om actief leden te werven.' 'Als we langzaam verdwijnen is er klaarblijkelijk geen behoefte aan onze bijdrage.'

Voor een naar aansluiting zoekende attender is dit geen bemoedigend perspectief. En ook een stellingname die vragen oproept. Want is het niet zo, dat wij door niet actief te reageren op een teruglopend ledenaantal, toch mede vorm geven aan onze toekomst? Niet kiezen is ook een keuze. In de Vriendenkring van december 2016 stelt Wim Nusselder dat de Quakers zijns inziens vooral bestaansrecht hebben door in oecumenisch verband een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de samenleving. Door maatschappelijke relevantie te laten zien, wordt de naamsbekendheid van de Quakers groter. Gevolg is dat steeds meer mensen betrokken raken bij het verbeteren van de samenleving. En of dat dan leden van het Religieus Genootschap der Vrienden, of Christenen of mensen van goede wil zijn, is minder relevant.

Accepteren we het teruglopende ledenaantal als een natuurlijk proces of biedt outreach een uitweg?

Quaker faith & practice (5th edition 2013) wijdt een bescheiden hoofdstuk 28 aan 'Sharing the Quaker experience'. Kathy Hersh noemt 'Outreach just another word for sharing' (Friends Journal, February 2001) en citeert Isaac Penington:

"We are also to be witnesses for God, and to propagate his life in the world, to be instruments in his hand, and to bring others out of death and captivity into true life and liberty."

Op de website van de Friends General Conference in de VS (www.fgcquaker.org/deepen/outreach) wordt een 'Grow our Meetings Toolkit' aangeboden om de deelname aan de meetings te vergroten.

'Successful outreach is not about Quaker history or telling the whole Quaker story. It's about telling your Quaker story in your community, in a way that is open, invitational, and authentic. Through outreach, we invite others to come through our doors and see if the Quaker spiritual path as we live it is right for them.' (FGC).

(vertaling: Succesvolle outreach gaat niet over de Quaker geschiedenis of het vertellen van het hele Quaker verhaal. Het is het vertellen van jouw Quaker verhaal in jouw gemeenschap, op een manier die open, uitnodigend en authentiek is. Door outreach nodigen we anderen uit om bij ons binnen te komen en het spirituele pad van de Quakers te zien, zoals het echt is, zoals we het nu leven, terwijl zij er bij zijn. red)

Outreach biedt ons de mogelijkheid vrienden te vinden die al Quaker zijn zonder zich daar zelf bewust van te zijn. Hoe kunnen we ze de gelegenheid bieden om ook ons te vinden?

(illustraties van Friends General Conference, USA)

Herinnering aan Dick Kamminga

Willem Furnée

Mijn eerste ontmoeting met Dick was in 2008. Via de website www.quakerfaithandfellowship.org. Kennelijk was hij niet op de hoogte van het bestaan van een Quakergemeenschap in Nederland en hij vond het leuk om te horen dat er ook in Nederland Quakers zijn. Hij was echter niet direct van plan om naar een samenkomst toe te gaan.

Toen ik hem in 2010 attendeerde op de Nederlandstalige Woodbrooke internetcursus die ik modereerde, schreef hij zich in. Hij stelde zich toen als volgt voor:

“Opgegroeid in een hervormd milieu, en na mijn huwelijk er niets meer mee gedaan. Via kennissen kwamen we in aanraking met de gereformeerde kerk, pinkstergemeente en andere traditionele geloofsgemeenschappen.

Het was niet hetgeen wat ik verwacht had en steeds werd ik geconfronteerd met goedbedoelde opvattingen en dogma's.

Totdat ik als fervent lezer een aantal boeken las van Quaker auteurs en zeer onder de indruk kwam van hun motivatie.

Welnu, ik ben een nuchtere Drent, wars van 'zweverig gedoe' maar wel met de overtuiging dat God in alle mensen zit en de vraag is wat doe je ermee.

De levensovertuiging van Quakers spreekt mij zeer aan; de stilte, het eenvoudige leven, de zorg voor natuur en het sociale aspect”.

Dick heeft de cursus gevolgd. Daarna hadden we nog enkele mailcontacten, maar het eerste echte contact was er weer toen op de Algemene Vergadering (ik meen in 2015) iemand op mij af kwam die zei: Hier ben ik dan! Tot mijn grote verrassing bleek dat dus Dick te zijn!

We hebben elkaar het laatst gesproken op de AV 2017.

Heel mooi dat hij een thuis vond bij de NON. Naast zijn aanwezigheid in ons midden heeft hij veel bijgedragen aan onze Quaker gemeenschap als lid van de Commissie Vriendenkring en in zijn functie als administrateur en distributeur van de Vriendenkring.

Den Haag 18 augustus 2017

In memoriam Dick Kamminga

Hylkia en Kees Nieuwerth

Tot onze grote schrik kregen wij begin juli het bericht dat Dick plotseling opgenomen was in het ziekenhuis. Het was de dag dat hij met de leden van de NON zijn visie op “Quaker geloven en werken” zou delen. Eerst was er sprake van een mogelijk herstel en wij bezochten hem in het ziekenhuis. Helaas! Binnen een week kwam het bericht dat hij was overleden. De crematie vond kort daarop plaats in besloten kring. Wils 't Hart en wij mochten daarbij zijn. Kees was door Dicks vrouw Anneke gevraagd om namens de Quakers iets te zeggen.

Een aantal jaren na het contact met Willem Furnée in 2008 besloot Dick om naar onze wijdingsssamenkomst te gaan. Zo maakten wij rond 2010 kennis met hem in Groningen. Hij kwam trouw elke 2e en 4e zondag van de maand naar de meeting. Maar zo nu en dan, gooide de NS, tot zijn grote ergernis, roet in het eten doordat er of wel een vertraagde trein of géén trein was die hem vanuit Assen naar Groningen kon brengen! Uiteindelijk spraken we af dat wij hem vanuit Gasselternijveen onderweg naar Groningen in Assen zouden ophalen!

Vanaf 2012 was Dick lid van commissie Vriendenkring. Al vrij spoedig nam hij de zorg op zich voor het drukken (hij vond een drukker in Assen) en voor het verzenden van ons blad. In 2014 werd hij lid.

Dick hield van bakken en van tuinnieren; hij nam altijd zelfgebakken cake mee voor bij de koffie en deelde plantjes uit aan anderen. Zo staat bij ons op de tuintafel een ‘Suzanna met de mooie ogen’ te bloeien! Wij weten dat hij ook de door hem in zijn moestuin gekweekte groenten uitdeelde aan de burens.

Wij missen hem.

Dick (tweede van links) op de Algemene Vergadering 2017 in gesprek met Peter van Leeuwen

Is Quaker wijdingsdienst meditatie ?

door Marlies Tjallingii

De wekelijkse Quaker Speak video's van het onafhankelijke Quaker blad 'Friends Journal' in Philadelphia. De video van 10 augustus j.l. gaat over de vraag: is Quaker meeting hetzelfde als meditatie?

Een viertal Quakers beantwoordt die vraag. Het is mooi om er naar te kijken en te luisteren en na te gaan wat ik zelf denk en voel bij deze vraag. Ik heb hierover ook een aantal keren gesproken met Nederlandse Vrienden.

In deze video zeggen sprekers dat meditatie niet hetzelfde is als een Quaker wijdingsssamenkomst.

Een kort antwoord volgens Amy Ward Brimmer is: nee helemaal niet, een ander kort antwoord is: ja. Zij denkt dat Quakers en Boeddhisten dit ja en nee antwoord zullen waarderen.

Wat mijzelf betreft: ik vind het heel fijn als ik zelf meer stille tijd heb in mijn leven. Dat schiet er nog wel eens bij in, maar als het wel lukt dan kan ik veel meer tot diepe stilte komen in de meeting.

Wat doe ik als ik thuis stil ben? Is dat mediteren? Ik kom tot rust, mijn hoofd houdt op met malen. Ik vind het fijn om een tekst te nemen als uitgangspunt; op dit moment is dat het boekje "Leren bidden. Het gebed als verrijking van het bestaan. Een praktische gids" van Marcus Braybrooke. Met Sytse een stille tijd houden helpt. Een vaste tijd daarvoor helpt ook. Is dat dan een meeting met z'n tweeën? "Waar twee of meer in mijn naam bijeen zijn, daar ben ik in hun midden." Zo voelt het soms, maar niet altijd.

Wat maakt dat ik, in plaats van thuis te mediteren of alleen stil te zijn, een uur rijd om naar de meeting te gaan in Bennekom of een half uur rijd naar de meeting in Deventer?

Als we **samen** stil zijn, gebeurt er iets anders, gebeurt er meer. Ik kom vaak vol energie terug uit deze wijdingssamenkomsten. In de stilte en ook daarna voel ik een diep verbondenheid.

In juli deden Sytse en ik mee aan een 5-daagse stille retraite. Daar kwam het beeld boven van een kathedraal van stilte: een grote stille ruimte om ons heen die veel groter is dan de groep die samen is.

In de wijdingssamenkomst komen gedachten in mij op die ik ook weer laat gaan, maar soms komen er gedachten op die uitgesproken willen worden. Dat geeft bepaalde sensaties in mijn lichaam: hartkloppingen, warm worden, sensaties die pas stoppen als ik gezegd heb wat er gezegd wilde worden.

Bij Zen-meditatie zit je soms met je gezicht naar de muur, bij een Quaker samenkomst zitten we naar elkaar toegewend, wat mij betreft het liefst in een kring. Het voelt vaak alsof er een groepsverbinding ontstaat, ik noem dat soms voor mijzelf een groepsaura: er komt een atmosfeer om ons heen die verbindend is, die boven ons uitstijgt. Is dat ook zo als ik met een groep mediteer? Dat doe ik soms hier in Zwolle. Omdat ik gewend ben aan een Quakermeeting is dat soms voor mij hetzelfde. Maar ik merk dat de begeleiding die er dan is om mensen te helpen de diepte in te gaan, hierbij anders is dan wat er in de Quakerstilte naar boven komt. Ik heb wel mensen gehoord die gewend waren om te mediteren en dan een gesproken bijdrage in de meeting als een storing hebben ervaren van hun eigen meditatie. Ik ervaar het meestal als een verdiepende bijdrage van mijn stil zijn, en als dat niet zo is, kan ik het ook laten gaan. Het mooie is dat er dan later iemand zegt: dat was alsof het voor mij bedoeld was.

Enkele bijdragen uit de video:

Doug Gwyn: *De wijdingssamenkomst kan foutief gezien worden als mediteren. Als je komt met de intentie dat je gaat mediteren als je naar de meeting gaat dan is dat het. Maar met de tijd denk ik dat als je luistert naar de boodschappen die uit de stilte komen, je gaat begrijpen dat, wat er gaande is, iets van meditatie insluit maar ook iets dat groter is dan dat.*

Mark Helpmeet: *Ik heb voor meditatie bij Zenboeddhisme begrepen, dat je met je gezicht naar de muur gekeerd zit; het is expliciet niet kijken naar het midden van de groep. Maar ik vind bidden alsof er een prisma van licht is waar we allemaal samen op focussen in ons midden. Dus is het van onschatbare waarde om andere mensen erbij te hebben.*

Amy Ward Brimmer: *Wij komen samen als een geloofsgemeenschap en als zodanig openen we onze geest en ons hart om datgene te ontvangen wat de Geest, God, het universum voor ons heeft bedoeld in dat uur van gebed.*

Valerie Brown: *Toen ik pas bij de Quakers kwam, raakte ik iedere keer geïrriteerd als iemand opstond om iets te zeggen. Ik dacht dan: “Je onderbreekt mijn meditatie met je woorden!” Maar langzamerhand begon ik te begrijpen dat in een wijdingssamenkomst dit de gewoonte is van wachten en open staan tegelijk.*

Aan het eind van de uitgeschreven teksten van de video van Quaker Speak staan een paar vragen, die kunnen helpen om over dit onderwerp verder na te denken:

- Heb je ooit gemediteerd? Vond je deze ervaring spiritueel? In hoeverre was deze ervaring gelijk aan of verschillend van een wijdingssamenkomst?
- Mark Helpmeet beschrijft de eenheid van een Quakerwijdingssamenkomst als “een prisma van licht in het midden waar we ons op focussen” Welke visuele metaforen heb jij voor wat er gebeurt in de wijdingssamenkomst? .

Een beetje Outreach van een Vredes pelgrim.

Lucas de Groot

Al lopende langs de Theems richting Londen was ik op een dag in een nogal pessimistische stemming. Afschuwelijke berichten van onthoofdingen door een Engelse IS'er hadden hun weerslag in de sfeer in Engeland. Alsof men wantrouwer en angstiger was naar elkaar toe. Het ging mij ook beïnvloeden: minder blij en minder vertrouwen voelend dat het goed zou komen met de 'menschheid'. Dacht ook vaak aan de eerste Vrienden die in Ministry maanden in weer en wind door Engeland liepen om de blijde boodschap te brengen en zich soms ook moedeloos gevoeld moeten hebben.

En ik besloot om te gaan glimlachen.

Na een paar dagen zo sukkelen bedacht ik me dat het goed voor MIJ zou zijn om mijn wereldje kleiner te maken en mijn aandacht te beperken tot het contact met die ene medemens die ik op straat tegemoet kom. En ik besloot om te gaan glimlachen. Eerst zelf oefenen en voelen wat dat met me deed. Want dat ging niet vanzelf. Hoe ging het ook nog alweer?

De lippen los van elkaar, de mond iets breder maken en de mondhoeken ietsje optrekken. En meteen nog een keer!! Ditmaal de mond nog iets breder maken en de mondhoeken nog iets verder optrekken – en glimlachen maar! In de spiegel zag ik er gelijk heel anders uit en werd zelfs blij van mezelf... Ik voelde dat de glimlach mijn hele lichaam doorstraalde en elk plekje verwarmde, hhheerlijk. Wat een geluksgevoel. Het kaakgewricht werd lossler en ook de zenuwen van de gelaatsspieren ontspanden en gaven dat gevoel door

aan mijn hersenen. Er werden gelukshormonen aan gemaakt en over het hele lichaam verspreid. Zo zou ik altijd willen zijn!

En toen moest het eigenlijke glimlachen naar anderen nog beginnen wat een zegen!

Bij de eerste ontmoeting met een stuurse vrouw aan de overkant van de straat zag ik haar in een split second smelten en terug glimlachen. En daardoor moest ik nog meer glimlachen en kon niet meer stoppen. Tot aan de kliffen van Dover maakten mijn kaakspieren overuren. Ik was niet bang dat het soms wat gekunsteld aanvoelde, want oefening baart kunst. De glimlach tot kunst verheffen. Het was vaak een gift en Genade tegelijk.

En heel misschien had deze nieuwe houding van mij wel meer impact op anderen dan mijn hele vredes-boodschap op de wandelkar...

SMILE without a reason why.

Kan Europa een thuis voor iedereen worden?

Peter van Leeuwen

In Europa is door de uitbreiding in de laatste decennia veel meer diversiteit gekomen, maar dreigt ook een steeds meer verdeelde "samenleving" te worden. Buitenlanders, migranten, vluchtelingen, "witte samenlevingen" die dat willen blijven, angst en onmacht m.b.t. alle verandering, het vergeten zijn door de politiek. De grote groepen mensen die hun toevlucht zoeken tot de eenvoudige "oplossingen" van populisten (moskeeën sluiten, migranten terugsturen, enzovoorts) zijn een teken aan de wand. Schrijnender zijn alle taferelen rond de Middellandse Zee en dat kinderen in gevangenissen terechtkomen omdat hun ouders met hen de oversteek gewaagd hebben. Waar blijven Quaker waarden, waar blijven mensenrechten?

Wat Vrienden willen is iets heel anders. We willen een continent, waarin iedereen zich veilig, geaccepteerd en thuis kan voelen. Daar gaan we in december, hopelijk met jou, een paar dagen over dromen en brainstormen: Van 1-3 december zullen we in Brussel bijeenkomen om te bespreken welke stappen mogelijk zijn om een omgeving te creëren waarin iedereen zich vrij en veilig voelt, in onze samenlevingen en in heel Europa!

2015 - het Quaker proces van een "Gesprek vanuit de Stilte" beeldend weergegeven: het gesprek spon zich voort met microfoon en draad. Mogelijk gaan we dit in december ook doen.

We nodigen je uit om deel te nemen aan deze tweejaarlijkse conferentie van Britse en continentale Quakers / belangstellenden, georganiseerd door QCEA (Quaker Council for European Affairs, ons Quaker team in Brussel) en QPSW (Quaker Peace & Social Witness), met de titel:

'SANCTUARY EVERYWHERE'

(sanctuary staat voor toevluchtsoord, vrijplaats, heiligdom)

Naast stil zijn en reflecteren op 'gedwongen migratie' gaan we veel bredere vraagstukken behandelen, om te bereiken dat Europa als continent de menswaardigheid van alle mensen eerbiedigt, en wat Vrienden hiervoor kunnen doen.

Het is belangrijk om met een flink aantal continentale Vrienden en belangstellenden deel te nemen. Om voldoende deelname uit Centraal Europa te bewerkstelligen doet VVQREA (de Nederlandse supportgroep voor QCEA,) een donatie aan QCEA voor sponsoring van Vrienden uit die landen. Nederlandse deelnemers met een smalle beurs kunnen een beroep doen op het activiteitenfonds van het genootschap. Laten we zorgen dat we met een significant aantal Nederlanders deelnemen! De voertaal is Engels. De website met meer informatie en verdere links voor aanmelding: <http://www.qcea.org/home/events/conferences/>

Conferentie 2015: 'passie bij jong en oud'

Stille retraite in Imshausen, mijn beleving in woord en kleur

Marlies Tjallingii

Al vele jaren voelde ik me uitgenodigd door Marijke Kruithof om naar Duitsland te komen voor een 5-daagse stille retraite. Eindelijk kwam het ervan om me op te geven en samen met Sytse ging ik op 13 juli naar Imshausen in Duitsland. De retraite duurde tot 19 juli. Ik zag er best een beetje tegenop: 5 dagen stil zijn. Maar wat een weldaad om in stilte te eten en dan na het ontbijt een uur Wijdingssamenkomst en daarna geen programma tot half acht 's avonds. Om die tijd was er een gesprek vanuit de stilte en nog een dans: 'Schritte zur Nacht'. Prachtig ingeleid door Annette Schneegans. Om de beurt zorgden we voor het eten. In de keuken werd wel gesproken, maar dan over praktische zaken.

Wat doe ik als ik stil ben? Ik word heel creatief en ik ga schrijven en tekenen. Ik heb ook het boek van Hein Stufkens gelezen: Grondwet voor geluk. De universele wijsheid van de Bergrede.

Ik wil graag een paar dingen die ik zelf schreef delen met de lezers van de Vriendenkring.

"Retraite in Stilte.

Het is nog niet begonnen, maar het is in mij al weken aan de gang

Stil zijn: hoe voelt dat?

Vijf dagen stil, hoe doe ik dat?

Wat doe ik dan?

Lezen, schrijven, aandachtig wandelen.

Wat komt er boven als ik geen plan heb?

Loslaten, mijn hand laten gaan.

Hand onder mijn hoofd,

Gewoon voelen dat ik moe ben

Geluid in mijn hoofd.

Beweging in mijn lijf.

Kleurrijk, bewegend...

Mijn hele schildertas met van alles erin meegenomen.

Wat een rijkdom:

Allemaal kleuren, stiften, verf.

Wat doe ik met die veelheid?

Naar de eenvoud, naar binnen toe.

Wat gaat me dat brengen?
Ontmoeten in de Stilte.
Licht ervaren.
Stilte.
Ongemak.
Saai.
Vervulling.
Naar de kern.
Hoe gaat dat?
Het lef om de totale stilte in te gaan.
Met anderen samen.
Met mezelf!

Grassprietten met dauwdruppels.
De zon in een baan over het gras.
Ik sta in die baan.
Voel de warmte.
Wolken voor de zon.
Mijn blote voeten in het bedauwde gras.
Zonovergoten en dan bewolkt.
Met dauwdruppels als parels in het gras.
Een glimp van diepe ervaring.

Ik schrijf het Credo van Dorothee Sölle
over, wat een inspirerende tekst! “Ik geloof in god die de wereld niet af
heeft geschapen ... “

Als ik stil ben, ervaar ik beter of mijn hart open of gesloten is.
Als ik stil ben komt het kind in mij omhoog.
Het kind, dat graag speelt met kleuren, met de stem, met mensen.
Het kind, dat doet wat een volwassene niet doet,
maar wel graag zou doen, dat wat blij maakt.
Dat wat het hart laat zingen!
Bij het middageten spelen met de schil van een watermeloen
In stilte: een gezicht maken met de schillen en de Q van Quaker
Samen pret maken in de stilte.

Het zijn een paar dingen, die boven komen als ik stil ben met andere
mensen in een stille retraite.
Ik krijg nog een mooie gedachte mee van een van de deelnemers:
“De stilte zal je dragen”

Anti-genocide activists and the responsibility to protect (R2P)

Erik Dries

Zo heet het boek dat Annette Jansen heeft geschreven. Annette is een paar keer bij de Haagse meeting geweest en zou eigenlijk graag in Utrecht een groep of meeting beginnen.

Het boek werd 13 juli gepresenteerd in het 'the Hague Institute for Global Justice' aan de prachtige Koningin Sophialaan in Den Haag. Annette hield een inleiding, er was ruimte voor vragen en drie heren gaven hun reactie op het boek, gevolgd door een discussie die ik helaas niet meer bij heb gewoond.

Pas eind jaren 90 kwamen er bij groepen activisten zo nu en dan de vraag op naar militaire interventie teneinde massamisdaden te stoppen. Waarom? Wat motiveert activisten om te vragen om geweld dat geweld moet stoppen?

Annette heeft hiertoe 70-80 mensen geïnterviewd. De ene groep bestond uit activisten die solidair waren met Oost – Timor. De andere groep waren Responsibility to Protect (R2P) – advocaten.

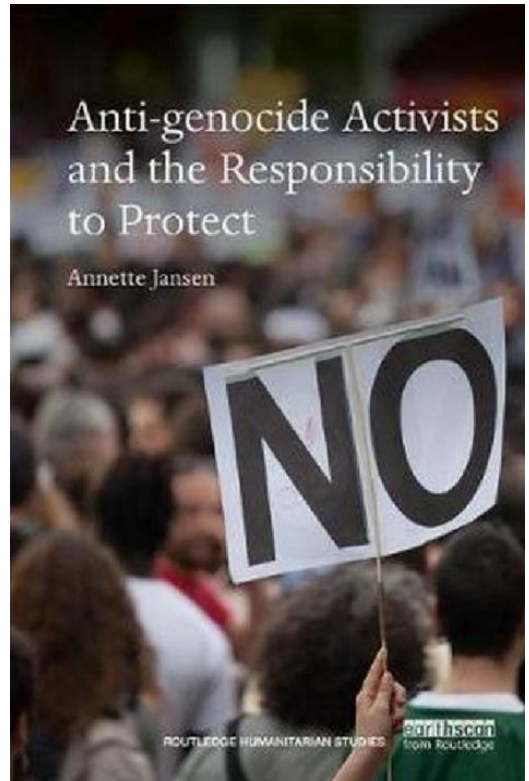
Een van de uitspraken van Annette is dat het geloof in de mensenrechten de plaats heeft ingenomen van de morele uitspraken van godsdiensten: als de mens de mensenrechten niet eerbiedigt, zijn we niets meer dan beesten.

Annette stelde in haar interviews vier vragen:

Wat is er zo erg aan die massale misdaden, misdaden tegen de menselijkheid?

Hoe komt het?

Waarom zouden we het moeten stoppen?

Hoe moeten we het stoppen?

Enkele verschillen tussen de twee groepen geïnterviewden, die Annette toelichtte:

Oost Timor Activisten	Responsibility to Protect (R2P) – advocaten
Vrijwilligers	Betaalde professionals
Denken in termen van strategie en beleid.	Voelen de verantwoordelijkheid om de waarheid te spreken tegen machthebbers.
Wat is er zo erg aan die massale misdaden? Dat mensen beesten kunnen worden.	Wat is er zo erg aan die massale misdaden? Dat mensen beesten kunnen worden.
Hoe komt het? Hersenspoeling door autoriteiten.	Hoe komt het? Het zit in de menselijke natuur.
Waarom zouden we het moeten stoppen? Omdat de slachtoffers er om vragen.	Waarom zouden we het moeten stoppen? Als je niet ingrijpt krijg je het op de een of andere manier terug.
Hoe moeten we het stoppen? Politieke actie, revolutie.	Hoe moeten we het stoppen? Er moeten instituten komen die de regels en de mensen controleren.
Mensvisie: de mens is autonoom, mag en kan zelf over zijn leven beslissen.	Mensvisie: de roep om autonomie kan leiden tot de tweede wereldoorlog, Rwanda etc.

Drie andere conclusies:

1. R2P advocaten zijn ‘minimalisten’, zij hebben het geloof in de mensheid bijna verloren.
2. Er is een verschuiving gekomen van een roep om de mensenrechten te beschermen van het individu, naar de mensenrechten van een groep, een volk.
3. De Verenigde Naties beslissen vaker over het beleid dan de hulpvragers

Na de inleiding kwamen er reacties van drie sprekers. Ik noteer maar enkele uitspraken die me bijgebleven zijn.

Hans Rouw van PAX (<https://paxforpeace.nl>):
'Binnen PAX zijn verschillen van mening over de vraag of je geweld met geweld kan of moet

Hans Rouw

bestrijden.' Missies van de Verenigde Naties raken al snel besmet. Welke doos van Pandora open je als je met R2P begint; het wordt al snel smerig. Principes moeten zijn: R2P als laatste redmiddel en voor korte duur en met beperkte concrete doelen.

Alex de Waal, o.a. Executive – director van de World Peace Foundation:

"Ik was tegen de missie 'Restore hope' van Amerika in Somalië. Ik heb daar misdaden tegen de menselijkheid gezien en toen ik daarop naar een bevelhebber ging en hem de Geneefse Conventie voorhield zei hij: 'Stop dat ding maar weg'. Blijkbaar sta je boven de wet als je met zo'n nobele' missie bezig bent!"

De vergelijking die Annette trekt met 'dat mensenrechten de plaats van geloof hebben ingenomen' is prima. In religies kunnen priesters onderling hevige theologische discussies voeren, terwijl de wereld in brand staat. Dát is nu ook gaande: hier en elders discussies over R2P enzo, terwijl....

Jason Ralph, o.a. professor in Internationale relaties en mede-oprichter van het recent opgerichte Europese centrum voor R2P:

(Erik: Ik weet niet meer precies of hij dit gezegd heeft maar op mijn kladje staat nog een zin bij zijn naam): "R2P staat het toe om in te grijpen zonder verklaring van de Verenigde Naties".

Eén van de vragen voor de discussie was:

Hoe betrek je de maatschappij bij de preventie van massale misdaden tegen de menselijkheid?

Zoals gezegd, heb ik die discussie niet meer bij kunnen wonen.

Het blijft mooi om gewoon in dit instituut te zijn en te zien dat geleerde heren met goede dingen bezig zijn, en tussen een publiek te zitten dat zo begaan is met de vrede. Mensen die vanuit allerlei (internationale) commissies komen luisteren en meedenken: o.a dames van WILF, iemand van een commissie van 'missing children', een hele klas jong volwassenen uit de hele wereld die de Verenigde Naties aan het naspelen waren in de buurt, en meer van dat soort mensen. Misschien komt het ooit wel goed.

Alex de Waal

Jason Ralph

Alweer duurzaamheid, dat hebben we al gehad

door Marlies Tjallingii

Bij de vorige themadag van de Midden en Zuid Nederlandse Maandvergadering spraken we af dat we nog eens hoofdstuk 5.6 over duurzaamheid uit het Groene Boek (Quaker Geloven en Werken) zouden bespreken. Els Ramaker had een stukje geschreven in gewone taal dat zou kunnen dienen als vervanger van het inleidende stuk van het hoofdstuk. Maar ja, alweer het thema, er kwam weerstand. We willen elkaar inspireren tot handelen en niet praten over hoe het Groene Boek nog beter kan. We doen een rondje: Hoe kijk jij daar tegen aan? En wat zou je nu willen? We vinden dat het boek Quaker Geloven en Werken na verbeteren van de fouten gewoon afgerond moet zijn en dat we dan kijken wat we eventueel als een nieuw boek zouden kunnen schrijven. Samen bespreken hoe het beter kan, dat is niet wat ons inspireert. Bovendien willen we ook respecteren en waarderen wat al gedaan is om het boek samen te stellen. Tja en er zal altijd iets te verbeteren blijven. Dat is de stemming in het rondje.

Na een pauze en een stilte gaan we verder en stellen Sytse en ik een werkvorm voor die in onze cursussen altijd heel goed werkt: iedereen schrijft vijf woorden op die opkomen bij het woord duurzaamheid. Daarna vraag ik: "Wat denken jullie, hoeveel van de vijf woorden heeft iedereen opgeschreven? We zijn natuurlijk al jaren lang bezig met dit thema en denken toch wel min of meer gelijk over duurzaamheid, dus wat denken jullie?" De schatting gaat van 0 tot 2 woorden die iedereen heeft opgeschreven. Dan kijken we twee aan twee welke woorden hetzelfde zijn. Ik kijk met Nel Bennema, we hebben geen enkel woord gelijk. Zo ook met de anderen. Dan lezen we onze lijstjes voor en delen we wat er boven komt bij de woorden die we hebben opgeschreven.

1. Keuzes maken
2. Eerbied
3. Eenvoud
4. Advocacy
(beplemen van je zaak bij biv de overheid
5. Hoop

1. Overleven
2. Natuur
3. Matig leven
4. Samen doen
5. Respect voor elkaars behoeften

1. Natuur
2. Mensen
3. Toekomst
4. Eenvoud
5. Respect

1. Zuinig met water en stroom
2. Zonne energie
3. Wind energie
4. Soberheid
5. Herkomst van producten

5 associaties met Duurzaamheid

De een denkt meer in de waarden, die het nodig maken om duurzaam te leven, de ander meer in concrete acties die je kunt doen om duurzamer te leven. Wat voor mij zelf belangrijk is van deze bijeenkomst, is het even weer stil staan bij duurzaamheid en misschien toch nog minder snel te googelen (zie artikel van de Eco-Quaker van Mieke van Opheusden in de vorige Vriendenkring) of toch sneller van mijn fiets te stappen en een leeg flesje of ander zwerfvuil op te rapen dat langs de weg ligt. Ik ben nog steeds teleurgesteld dat we geen zonnepanelen op ons dak kunnen hebben omdat het dak op het noorden ligt, omdat dat minder rendement zou geven dan een dak op het zuiden. Tja en veel reizen met een vieze dieselauto of een nieuwe auto kopen die milieuvriendelijker is maar die toch geproduceerd moet worden wat ook veel milieuschade geeft. Ophouden met reizen? Tja, het leggen van verbindingen met mensen in andere landen is heel verrijkend en dat zou ik niet graag willen missen. Het helpt om weer even bewust te worden van ons vastzitten in routines en dat we misschien wel andere keuzes kunnen maken, bijv. kort onder de douche en soms een dag overslaan.

Kritisch blijven bij uitslagen van wetenschappelijk onderzoek dat gesponsord of betaald wordt door de industrie.

Sytse legt nog uit dat de oefening die we deden inzicht geeft in de verschillende beelden die we allemaal hebben van de werkelijkheid. In onze cursussen noemen we dat: ‘de kaart is niet het gebied’, ofwel: het beeld dat we van de werkelijkheid hebben is niet de werkelijkheid zelf. En we vormen allemaal ons eigen beeld van de werkelijkheid. Het vragen aan elkaar: ‘wat roept dat op?’ of ‘wat betekent dat voor jou?’ helpt om elkaar beter te begrijpen. We sluiten af met een stilte en hebben het gevoel dat dit een mooie uitwisseling is geweest. Starten met het thema in het groene boek en dan de werkvorm van 5 associaties opschrijven, die ons hielp om het verder uit te werken.

1. Zonnepanelen
2. Eenvoud
3. Zuinig met water
4. Geen droger
5. Katoenen inlegkruisjes of luiers

1. Autogebruik
2. Water gebruik
3. Googelen
4. Klimaat

1. Zonnepanelen
2. Dak op het noorden
3. Diesel-auto
4. Veel reizen
5. Vegetarisch eten

1. Eerlijk delen
2. Consuminderen
3. Bewust kiezen
4. Recyclen
5. Repareren

van 8 verschillende mensen

De Britse Algemene Vergadering

Hans Weening

Van 29 juli tot 5 augustus 2017 kwamen meer dan 1.000 Vrienden op Warwick University in Coventry bijeen voor "Britain Yearly Meeting" de AV van de Britse Quakers. Eens in de drie jaar wordt deze buiten Londen gehouden (*residential*) en duurt deze ook langer (een week). Ik mocht de Nederlandse Vrienden vertegenwoordigen op deze grootste Quakerbijeenkomst in Europa in het afgelopen jaar.

Het was het derde jaar dat op de jaarvergadering het thema *Living Out Our Faith in the World* was. In plenaire sessies, lezingen en werkgroepen keken we vooral hoe wij als Vrienden met anderen samenwerken om een verschil in de wereld te maken. Daarbij realiseerden we ons dat de onzekerheden en tegenstelling in de Britse samenleving na het Brexit-referendum en de verkiezingen alleen maar groter geworden zijn. In de Swarthmore Lecture stelde Catherine West, één van de twee Quakers in het Britse parlement, dat het Verenigd Koninkrijk hierdoor in de grootste politieke crisis van na de Tweede Wereldoorlog is beland. Het was opmerkelijk dat in de rest van het programma echter nauwelijks aandacht was voor de politieke en maatschappelijke gevolgen hiervan. Misschien is het nog te vroeg om die goed in te schatten en als Vrienden passende actie te ondernemen. Bemoedigend was wel dat Britse Vrienden over het algemeen heel Europees gezind zijn en ons als continentale Vrienden zeker niet de rug zullen toekeren.

Samenwerking van Vrienden met anderen werd in het bijzonder zinvol geacht om de economische ongelijkheid in eigen samenleving en de wereld terug te dringen, om de klimaatverandering te stoppen, om de kloven tussen groepen met verschillende religieuze en etnische achtergronden te overbruggen en om genderdiversiteit in ons Genootschap en de samenleving meer te respecteren. In de zendbrief werden hierover sterke woorden gebruikt: "*We are stealing the future. Change is urgent. We need to recognise our own selfishness and privilege: to be changed ourselves, to live as if the Kingdom of God were already fulfilled.*"

In een aantal plenaire samenkomsten werden we door de schrijvers tot *discernment* (onderscheiding) uitgenodigd, om gezamenlijk conclusies

te trekken uit ons worstelen met het thema. Omdat er geen concrete voorstellen voorlagen bleef dit naar mijn gevoel teveel hangen in algemene noties en goede intenties. Tot gezamenlijke acties die we als Vrienden kunnen ondernemen kwam het niet. Daardoor ging ik een beetje onbevredigend naar huis.

Het is echter altijd een genot om met zoveel Quakers de diversiteit en rijkdom van ons Genootschap te ervaren. Vooral in de vele werkgroepen en interessegroepen werd duidelijk wat ons zoal bezighoudt en konden we onze ervaringen delen. Zo maakte ik voor het eerst een *Death Chat* mee, waarin we in kleine groepjes spraken over hoe we staan tegenover de dood, die van onszelf en die van anderen, en hoe we ons daarop voorbereiden. Onder Vrienden lijkt consensus te bestaan dat de Britse wetgeving euthanasie zou moeten legaliseren om onnodig lijden te voorkomen.

Ook maakte ik kennis met Vrienden die zich inzetten voor de geestelijke gezondheidszorg, bijvoorbeeld in The Retreat in York. Die werd in 1796 geopend en bood Vrienden in geestelijke nood een plaats om te herstellen in een omgeving die hen vertrouwd en welgezend was. Dit was een reactie op de dood van een Vriend in het 'York Asylum'. De gestichten in de 17^e eeuw leken eerder op middeleeuwse gevangnissen met kerkers en tralies waar gruwelijke toestanden heersten. Vrienden zijn sindsdien voortrekkers gebleven van een humane geestelijke gezondheidszorg en maken zich grote zorgen over de kwaliteit van de zorg in het Verenigd Koninkrijk.

Onder Britse Vrienden is momenteel ook veel aandacht voor seksuele diversiteit: North East Thames Area Meeting heeft een minuut aangenomen waarin Vrienden worden opgeroepen om in hun meetings meer respect te tonen voor Vrienden en bezoekers voor wie traditionele (binaire) labels van man of vrouw niet geschikt zijn om hun genderidentiteit te beschrijven. Zo zouden we onszelf kunnen aanleren om genderneutrale aanspreekvormen te gebruiken, totdat we weten welke vorm de aangesprokene zelf preferereert.

Britse Vrienden hebben zich de afgelopen tijd ingespannen om economische ongelijkheid en klimaatverandering tegen te gaan. Veel Quakerorganisaties hebben inmiddels besloten om hun werknemers

het zogenaamde *real living wage* te betalen. Dat ligt landelijk ca 13% hoger dan het wettelijk minimumloon en in Londen zelfs 30%. Dit moet laagbetaalde werknemers beter in staat stellen de hoge kosten van levensonderhoud op te brengen. Ook is er veel aandacht voor de ecologische voetafdruk (*carbon footprint*) die we als Vrienden achterlaten. Zo is Friends House in Londen onderscheiden voor het gevoerde duurzaamheidsbeleid, bijvoorbeeld om energie te besparen, duurzame energie te gebruiken, afvalproductie te beperken en niet te beleggen in producenten van fossiele brandstoffen.

Persoonlijke ontmoetingen zijn op zulke grote bijeenkomsten natuurlijk ook heel belangrijk. Ik was vooral heel blij om twee oud-leden van onze Jaarvergadering te ontmoeten: Judith Baker-Fopma (ex-AMV) en Judy Moody-Stuart (ex-HMV). Het ging beiden goed en ze vroegen me de hartelijke groeten aan de Nederlandse Vrienden over te brengen. Bij deze.

Britse Vrienden, bijeen in Coventry, in afwachting van de 'Swarthmore Lecture' door Catherine West.

Quakers in Noord Europa

Gerard van den Dool

Impressie van de Nordic AV 2017, gehouden van donderdagavond 29 juni tot zondagmiddag 2 juli j.l. in de Nordiska Folkhögskolan (Volksho- (Volkshogeschool) te Kungälv (20 km ten noorden van Göteborg) in Zweden. De Nordic AV – ditmaal georganiseerd door de Noorse Vrienden - is een gezamenlijke AV

van Vrienden uit de Noord-Europese landen, aangevuld met afgevaardigden van andere Europese JV's: Ierland, Engeland, Duitsland, Frankrijk, Zwitserland. Ook was er een echtpaar met dochter uit India.

Afgevaardigde van de Nederlandse Vrienden was Willem Furnée. Ik mocht deelnemen als betalende gast, hetgeen mij bijzonder goed deed, want ik spreek de Scandinavische talen en ben zelfs enigermate vertrouwd met het Fins, aangezien ik een poosje in Helsinki woonde en werkte.

Het thema van de Nordic AV 2017 was Kaïn's beruchte uitspraak: "Ben ik mijn broeders hoeder?", gekozen om onze zorg voor de toestand van de wereld tot uitdrukking te brengen, waar geweld al te vaak als normaal wordt beschouwd: in de politiek, op TV en op het witte doek, in de bewapeningsspiraal en met de uitholling van de diplomatie in een wereld van toenemende conflicten.

Het thema werd op vrijdag ingeleid door Jaana Erkkilä-Hill uit Kokkola (Finland), wat ertoe leidde dat het Fins tijdens deze Nordic AV anders dan tijdens de Nordic AV 2013 prominent in de aandacht kwam te staan. Ik leerde iets heel nieuws: inclusief Bijbellezen. Jaana confronteerde me met de stelling, dat Kaïn en Abel twee kanten zijn van ieder mens en van elke maatschappij. Hoe staat het met de Kaïn in mij?

Na een koffiepauze gingen we in kleine groepjes uiteen om terug te keren met een bloemetje of een stuk steen en enige gedachten ter verwerking van het thema. Ik liep samen met Marit Zeiffert uit Noorwegen naar buiten; we spraken over het verschijnsel dat elke taal iets weg heeft van een

huis waarin men verkeert en dat uitwerking heeft op alle terreinen van het bestaan, zoals de inrichting van de maatschappij.

Jaana's inleiding werd 's middags gevolgd door workshops. Ik tekende in voor een workshop creatief schrijven met een korte bijdrage in het Deens over Jesaja 58, waar staat: Is dit niet het vasten wat Ik verkies: dat men een naakte kleedt, een hongerige voedt en een thuisloze een dak boven het hoofd biedt?

De Noorse Vrienden richtten de zaal in voor een zogeheten Konfirmasjon, een plechtige toetreding tot het volwassen lidmaatschap van twee jeugdige Noorse Vrienden. Er stond die vrijdagavond nog meer op het programma maar de organisatie besloot dat de plechtigheid een fraai slotakkoord van de dag vormde.

De zaterdag stond in het teken van een zogeheten wandelpad langs diverse zaaltjes waar Kvekerhjelp Noorwegen en Kväkarhjälpen Zweden toelichting boden op hun werk in Centraal Afrika, Bangladesh, Gaza en Burundi. Na de lunch hielden de diverse Noord-Europese JV's hun respectieve Zakenvergaderingen in aparte zalen; ik kreeg desgevraagd van de schrijver toestemming tot het bijwonen van de Zweedse.

Na het diner hielden we een bonte avond met veel (koor)zang en muziek, onder andere van een zogeheten Hardanger fele, een Noors traditioneel strijkinstrument.

Op zondag na de Wijdingsssamenkomst werd een afsluitende gezamenlijke Zakenvergadering gehouden tijdens welke de Zendbrief werd vastgesteld en het stokje door de Noorse Vrienden werd doorgegeven aan de Zweedse voor de organisatie van de volgende Nordic AV in 2020, wederom in de Volkshogeschool te Kungälv.

Inspiratie van uit het Noorden.

Willem Furnée

Een impressie van de Scandinavische Algemene Vergadering in Göteborg waar Vrienden uit Noorwegen, Zweden, Denemarken en Finland van 29 juni - 2 juli bij elkaar kwamen.

Met veel plezier kijk ik terug op de Nordic Yearly Meeting die dit jaar werd gehouden in Göteborg. Het thema, "Ben ik mijn broeders hoeder?", werd uitgebreid toegelicht vanuit bijbels perspectief (verhaal van Kaïn en

Abel) en zichtbaar gemaakt in een aantal korte presentaties over hulpwerk waar Noorse Vrienden nauw bij betrokken zijn. Ik heb genoten van de 'bonte avond' waarop muziek van hoge kwaliteit werd gepresenteerd, o.a. meerstemmige zang en heel bijzondere Hardanger bruidsdansen die zeer virtuoos gespeeld werden op een Noorse viool. Er zat zo'n 'beat' in dat de hele zaal in beweging kwam! Het hoogtepunt was voor mij de confirmatie van twee jong volwassenen. Voor Quakers een onbekend fenomeen. Het was de eerste keer dat dit 'ritueel' op een Algemene Vergadering werd uitgevoerd. Daar ging heel wat overleg aan vooraf, want quakers kennen nu eenmaal geen 'confirmatie'. In Noorwegen is de confirmatie echter een belangrijk en zeer feestelijk moment in het leven van vrijwel iedere adolescent. Vroeger was het een (staats)kerkelijke aangelegenheid, maar toen steeds meer mensen zich van de kerk af keerden en zich aansloten bij niet-religieuze groeperingen is dat sterk veranderd. Zo kun je tegenwoordig in Noorwegen ook bijvoorbeeld als humanist confirmatie doen. Een mooi voorbeeld hoe de Vrienden zich flexibel, maar doordacht,

hebben gevoegd naar de eisen van deze tijd! Voorafgaand aan de confirmatie hebben de kandidaten een driejarig 'opleidingstraject doorlopen'. Deze leerperiode werd op hun 18e jaar afgesloten met een 'pelgrimage' naar George Fox Country.

De confirmanten hebben geen belijdenis afgelegd, maar werden alleen toegesproken.

Na afloop van de samenkomst kregen ze van Vrienden een hand ter verwelcoming als lid van het Genootschap.

Voor verdere informatie met betrekking tot de Scandinavische Algemene Vergadering verwijst ik naar de Zendbrief:

<http://kveker.org/2017/07/03/epistler-fra-nordisk-arsmote-2017/>

Piet Kruithof

door Willemijn van der Werf

In memoriam in 'Proces Nieuws'

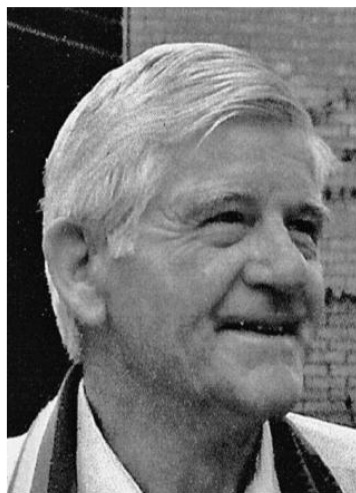
Twee markante personen die veel betekend hebben voor onze strijd tegen de kernbewapening zijn overleden.

Piet Kruithof (21 juli 1924, Roermond 12 maart 2017, Sittard). Hij was de grote aanjager van het proces tegen de Staat en medeoprichter van de Stichting Verbiedt de Kruisraketten. Piet Kruithof is op 92-jarige leeftijd op 12 maart overleden. Hij was lid van de Beweging Weigering Defensiebelasting, die in de tachtiger jaren zoveel opschudding veroorzaakte. Hij was Quaker en vond dat christen zijn en wapens dragen niet samen gaan. 'Geen geld voor geweld' was zijn pacifistische principe. Na zijn pensioen ontstond een soort van gewapende vrede. Waar Piet tot het einde van zijn leven weigerde een cent belasting voor bewapening te betalen, hield de overheid een deel van zijn ambtenarenpensioenen in. We kennen hem nog met de grote megafoon waarmee hij mensen opriep om eiser te worden in het megaproces. Hiervoor gaven zich uiteindelijk meer dan 20.000 mensen op.

Als secretaris van de stichting begon hij ook met het blad *Proces Nieuws* waarvan het eerste exemplaar in 1984 verscheen.

Wij zijn Piet Kruithof veel dank verschuldigd voor zijn inzet tot het einde van zijn leven.

<http://www.antimilitarisme.org/index.php?orphan=505>

deelnemer aan de Beweging Weigering Defensie Belasting

De juiste woorden vinden.

Ann Conway-Jones en Brian Phillips schrijven over een profetische getuigenis in turbulente tijden.

Uit: The Friend, 7 april 2017, vert. Nel Bennema

Vorig jaar was ongetwijfeld een jaar waarin vele Vrienden zich sprakeeloos voelden. Bij gebeurtenissen van enorme betekenis – van Brexit tot de verkiezing van Donald Trump, van de belegering van Aleppo naar wereldtemperatures die records braken - waren we vele malen op zoek naar de juiste woorden om onze angst uit te drukken, ons verdriet, onze hoop en ons geloof.

En tot nu toe ziet het er niet naar uit dat het probleem om een taal te vinden die passend is bij een diep verontrustend historisch moment minder urgent zal blijken te zijn in 2017. De tijdloze vraag van George Fox: “What canst thou say?” plaatst ons eens te meer voor de vraag hoe we onze plaats moeten bepalen in een tijd van acute sociale, politieke en economische ontredde. Tot wie zouden we ons kunnen richten om ons hierbij te helpen?

In de turbulentie van hun wereld in het midden van de zeventiende eeuw, vonden de eerste Vrienden richting en inspiratie in de woorden van de profeten van de Hebreeuwse Bijbel. Rosemary Moore, historicus van die periode, heeft opgemerkt hoe de eerste Vrienden zich aangetrokken voelden tot specifieke teksten van Jeremia, Jesaja, Daniël en Ezechiël, toen zij zochten naar teksten over de tekenen van hun tijd die zij konden lezen en bespreken. Als wij in 2017 naar deze teksten kijken, zouden we ontdekken dat, in de woorden van Abraham Joshua Heschel, de grote 20^e eeuwse rabbi, de zaken die de profeten met afschuw vervulden ook nu dagelijkse gebeurtenissen zijn over de hele wereld. Er is geen samenleving waarop Amos' woorden niet van toepassing zijn (Amos 8:4-6). De Hebreeuwse profeten leefden in wrede en gewelddadige tijden, geconfronteerd met de verwoestingen van binnenvallende legers. Hun verzen worstelen om betekenis te creëren, om hoop levend te houden voor een getraumatiseerd volk. Zij stellen moeilijke vragen, niet in de laatste plaats over Gods rol in de vernietiging van hun volk, en geven geen gemakkelijke antwoorden. Maar het is lonend om hun aangrijpende en levendige metaforen te onderzoeken. Tegenover de imperiale macht van Assyrië, Babylon en Perzië spreken zij uitdagend over hun geloof in goddelijke rechtvaardigheid. Van een verslagen, verbannen volk komen woorden die weerklank hebben gevonden door de eeuwen heen: “zwaarden in ploegscharen”, “het volk dat in duisternis wandelde”

“man van smarten en vertrouwd met verdriet”, “zeggen: vrede, vrede, als er geen vrede is”, “ieder dal zal verhoogd worden”. De woorden en daden van ieder van deze personen hebben indringende vragen opgeroepen, niet alleen bij de brede gemeenschappen waarin zij leefden en spraken, maar ook bij aannames en praktijken binnen het Religieus Genootschap der Vrienden.

Er zijn weerklanken van de Hebreeuwse profeten in John Woolmans ministry tegen het kwaad van de slavernij; in de strijd van Lucretia Mott voor de erkenning van rechten voor vrouwen; en in de radicale stellingname door Quaker “totaalweigeraars” gedurende de Eerste Wereldoorlog. Door onze kennis en begrip uit te breiden over hoe zowel de Hebreeuwse profeten en deze bijzondere Vrienden hun roeping hebben gevonden en hun stem in onzekere tijden hebben laten horen, kunnen Vrienden nu beter toegerust worden om zich profetisch uit te spreken, nu we allen de groeiende vragen van onze eigen tijd onder ogen moeten zien.

Verbinding

door Ken Orchard, uit: *the Friend*, 21 juli 2017, Vert. Nel Bennema

Een van de meest voorkomende vragen die mensen zich stellen is: “Wat is de zin van het leven?” Ik denk dat zij de verkeerde vraag stellen. Ik denk dat deze vraag moet worden omgekeerd, omdat ik geloof dat het leven er eerst kwam en dat het aan ons is om er betekenis aan te geven. Als ik daarin gelijk heb, is dus de meest juiste vraag: “Wat geeft zin aan het leven?” En voor mij is het antwoord op deze vraag: “verbinding”. Het is juist in onze verbindingen dat wij onze spiritualiteit vinden; allereerst in onze verbindingen met anderen en met onszelf, maar er zijn ook andere verbindingen, zoals met de natuur, met muziek en met kunst. Deze verbindingpunten zijn de meest waarschijnlijke plaatsen om onze God te vinden.

Al onze angsten draaien uiteindelijk om gebrek aan verbinding. Zelfs schaamte is een angst dat wanneer anderen ons zien zoals wij werkelijk zijn, zij zullen besluiten dat wij een verbinding niet waard zijn. Dus verbergen we ons. We verbergen gedeelten van ons waarvan we geloven dat zij onacceptabel zijn. Maar in feite kunnen wij niet selectief delen van onszelf verbergen. Wanneer wij datgene van ons, waarvan we geloven dat het onacceptabel is, verbergen, de delen die wij als negatief beschou-

wen, verbreken wij onze verbindingen en eindigen ermee dat we ook onze positieve eigenschappen verbergen. Juist dit geloof, dat wij liefde en verbinding niet waard zijn, verhindert dat we deze zullen vinden.

Er zijn echter ook mensen die echt geloven dat zij goed genoeg zijn. Zij zijn niet noodzakelijk betere mensen dan ieder ander, maar zij hebben geleerd om met compassie hun eigen onvolkomenheden te accepteren. Zij hebben hun ideeën over wie zij dachten dat zij zouden moeten zijn, kunnen loslaten, om de persoon te worden die zij in werkelijkheid zijn. Zij zijn authentiek. Voor mensen met goede verbindingen is dit een direct gevolg van deze authenticiteit.

Maar om onze onvolkomenheid te accepteren en delen van onszelf te laten zien die wij onaangenaam vinden, is het nodig dat wij onze kwetsbaarheid accepteren. Dit is buitengewoon strijdig met de jacht op succes in onze maatschappij. We hebben een aantal gereedschappen ontwikkeld die kwetsbaarheid buiten ons gezichtsveld houden: een daarvan is zekerheid. We voelen ons meer op ons gemak en veilig wanneer we zekerheid hebben. Zekerheid in onze religies, in de belangrijke keuzes in ons leven en in onze meningen.

Als wij de verbinding willen vinden die we allen zoeken, moeten we de moed vinden om onze zekerheid los te laten en onze kwetsbaarheid te durven laten zien. We zullen moeten ophouden om onszelf onder controle te houden, ophouden om te begrijpen en ophouden proberen te voorspellen. We moeten bereid zijn om te zitten met de angst van het niet weten. We moeten bereid zijn om op die kwetsbare, ongemakkelijke plaats te zitten.

Voor de meesten van ons klinkt dit zeker beangstigend, maar alleen wanneer we ons zelf toestaan te worden gezien zoals we werkelijk zijn, met al onze gebreken en kwetsbaarheid, wordt die werkelijke verbinding, werkelijke intimiteit, mogelijk. We moeten leren om onze kwetsbaarheid niet alleen te accepteren maar om die juist te omarmen. We moeten inzien dat het juist onze kwetsbaarheid is die ons mooi maakt. Wanneer we dat zien, zullen we ontdekken dat kwetsbaarheid de geboorteplaats is van vreugde, creativiteit, liefde en het gevoel van thuis zijn.

Zendbrief van de Britse Jaarvergadering

Vert. Nel Bennema

De Algemene Vergadering van de Britse Jaarvergadering werd van 29 juli tot 5 augustus gehouden in Coventry, aan de Universiteit van Warwick. (zie ook het verslag van Hans Weening in deze Vriendenkring)

Aan Vrienden overal ter wereld.

“Want zoals het lichaam dood is zonder de geest, zo is ook het geloof zonder werken een dood geloof” (Jacobus 2:26).

Vanuit de Britse Jaarvergadering, gemeenschappelijk bijeen, zenden wij jullie liefdevolle groeten.

Dit is het derde jaar waarin wij met ons thema “Leven in de Wereld vanuit ons Geloof” bezig zijn geweest; we hebben erover nagedacht hoe we met anderen werken om verandering teweeg te brengen en aan een betere wereld te bouwen. We waren heel blij met de aanwezigheid van Vrienden uit andere Jaarvergaderingen en bezoekers uit andere kerken en geloofsgroepen. Zij hebben ons geholpen om in te zien, hoe voor het algemeen welzijn verbindingen kunnen worden gevormd tussen verschillende gemeenschappen, en om de rijkdom te waarderen die we ervaren in de welkome diversiteit in onze meetings.

Vanaf onze vorige Jaarvergadering hebben onze landen toenemende onzekerheid en onveiligheid ervaren. Ongelijkheid is overduidelijk zichtbaar. We zijn diep bezorgd over de verwoesting van onze planeet en boos over de hebzucht, de wreedheid, het geweld en de leugens, die het leven van zovelen te gronde richten. “Wat bedoelen jullie, zegt God, , met welk recht vertrappen jullie mijn volk?” (Jesaja 3:15). Hoe kunnen wij reageren in deze gebroken wereld? Wat vraagt Liefde van ons?

Wij zijn zelf deel van het probleem. Velen zijn te rijk. Wij beschadigen het land, de zee en alle levende schepselen. Wij stelen de toekomst. Verandering is dringend nodig. Wij zullen onze eigen zelfzucht moeten erkennen, en ons privilege: zelf te worden veranderd, te leven alsof het Koninkrijk van God al gekomen is.

Tijdens de hele vergadering hebben we voorbeelden gehoord van het werk en de betrokkenheid van Vrienden in de wereld, als maandvergadering

ringen en als personen. We worden eraan herinnerd dat we allen verschillende wegen vinden om trouw te zijn aan ons geloof. Geïnspireerd door de Fox Cubs (3 – 5 jarigen) hebben we de linten gedragen die zij ons hebben gegeven om hun bezorgdheid over hongerige en thuisloze mensen te delen.

Als we ons bezig willen houden met de gebrokenheid van de wereld, kan een van onze werktuigen zijn onze bereidheid om te luisteren: naar de kwetsbare, naar elkaar, naar degenen met wie we het oneens zijn, en naar de ingevingen van de Heilige Geest. Dit zal ons in staat stellen om met kracht aan het werk te gaan en samen met anderen de waarheid te vertellen over wat er mis is in de wereld.

Soms zal luisteren ons leiden naar stilte, bij andere gelegenheden tot praktische daden. De Geest zal ons in alle dingen leiden. Het werken met anderen geeft ons kracht. Hun inzichten zullen ons misschien onze eigen tekortkomingen laten zien. Wij kunnen ook gesprekken voeren met degenen die autoriteit hebben en invloedrijk zijn.

Onze rol is die van ondersteuning. Wij zouden kunnen worden geroepen tot troost en ondersteuning, kleine vriendelijkheden te betonen, onze eigen zwakheid toe te geven, en praktische taken op ons te nemen die anderen de mogelijkheid geven om in actie te komen. Soms is het genoeg om er alleen maar te zijn.

Actie kan moed vereisen. Het zou kunnen betekenen dat je deelneemt aan openbare protesten of daden van ongehoorzaamheid. We zouden kunnen worden geleid om gewortelde onrechtvaardigheden aan te pakken en onze energie te gebruiken om radicale veranderingen teweeg te brengen. Jezus keerde de tafels om van de geldwisselaars in de tempel. Hij leerde ons dat de gezegende gemeenschap wordt gevormd uit de armen, de hongerigen en degenen die lijden onder verlies of vervolging (Lucas 6:20-22).

Wanneer onze roeping duidelijk is, hebben we discipline nodig om die te testen en geloof om die te volgen, zonder je om de kosten te bekommeren.

Moge God ons kracht en genade geven om instrumenten van verandering te zijn.

“Daarom, lieve Vrienden, wacht in het Licht, opdat het Woord van God ten volle in jullie moge wonen”.

(Quaker Faith&Practice 29,19).

Zendbrief van de Belgische en Luxemburgse Jaarvergadering

vert. Nel Bennema
door Ruth Harland, schrijver en Chloé Tan, assistent-schrijver

Groeten aan Vrienden overal ter wereld van de Belgische & Luxemburgse Jaarvergadering.

Wij hielden onze jaarvergadering voor het tweede opvolgende jaar in Maldegem in Oost Vlaanderen van 12 tot 14 mei 2017.

Het leidend thema van deze jaarvergadering was: “Quaker levens, persoonlijke levens – wat kan ik zeggen?” Zesentwintig volwassen Vrienden namen hieraan deel, evenals drie kinderen. Wij waren blij dat er Vrienden aanwezig waren van de Britse Jaarvergadering, de Franse Jaarvergadering en de Nederlandse Jaarvergadering, evenals een vertegenwoordiger van de Europese en Midden-Oosten Sectie van Friends’ World Committee for Consultation, die een groetbericht van de EMES (European and Middle East Section) meebracht. We ontvingen ook een groetbericht van het World Office. We verheugden ons dat we konden beginnen met het verwelkomen van een jonge Vriend als nieuw lid.

We hadden een open organisatiemodel gekozen: Vrienden die bij de bijeenkomst aanwezig waren werden uitgenodigd om onderwerpen voor workshops die zij wilden houden naar voren te brengen, en deze werden ondergebracht in een tijdschema. Er waren drie of vier van dergelijke sessies met voor ieder een bepaalde tijd, en Vrienden konden vrij kiezen aan welke sessies zij wilden deelnemen, met de mogelijkheid om zich tussen workshops te verplaatsen.

De onderwerpen voor de workshops konden worden verdeeld in vier ruime thema’s: het versterken en ontwikkelen van onze meeting; het onderzoeken van ons geloof; leven vanuit ons geloof; en leven als Quakers in de wereld. Bij onze overwegingen over de wijdingsdienst worden we eraan herinnerd dat we, terwijl we onze Quaker praktijk trachten te versterken, niet alleen elkaars verschillen, kracht en zwakheid moeten tolereren maar ook omarmen. Hoewel we een bloeiende Quaker gemeenschap hebben, beseffen we dat er voortdurende inspanning nodig is om deze in stand te houden, en aansluiting te zoeken met mensen in de verschillende taalgemeenschappen. Tijdens deze jaarvergadering zijn verschillende workshops op een natuurlijke manier overgegaan in andere talen dan het Engels.

We hebben geen geloofsbelijdenissen; we hebben Quaker getuigenissen, maar deze moeten niet aan Vrienden worden opgelegd als vervanging

voor een geloofsbelijdenis. Ons geloof is gegrond op de samenkomst in stilte en komt vanuit onze ervaring van innerlijke leiding.

We hebben een tijdlang gediscussieerd over theologische termen, in het bijzonder die welke in het Christendom worden gebruikt, en we ontdekten dat deze leidden naar een diepergaand debat. Een resultaat van deze workshop was het besluit om na te gaan hoe deze discussie verder geleid kan worden in toekomstige sessies voor verdieping.

Als Quakers kunnen we inspiratie vinden op veel plaatsen, en een workshop over blues muziek en Quaker spiritualiteit verraste ons met nieuwe inzichten. We hebben ook geleerd dat zelfs simpele vragen als: “Wie ben ik?” kunnen leiden naar antwoorden die je aan het denken zetten.

Het is nooit belangrijker geweest dan nu “to speak truth to power”, en we hebben besloten om de discussie voort te zetten over de wijze waarop we onze zichtbaarheid en invloed kunnen verbeteren en onze stem luider kunnen laten horen, opdat we in de wereld effectiever vanuit ons geloof kunnen leven.

Er is een behoefte aan en een verlangen naar Quaker waarden in de wereld, en we hebben gemerkt dat veel mensen, speciaal jongeren, onze zorgen delen. We zijn ervan overtuigd dat er een belangrijke rol is voor Quakers en voor organisaties als de Quaker Raad voor Europese aangelegenheden in een wereld waarin de problemen steeds groter worden. Het is een opdracht voor ons allen om onze inspanningen te vergroten om aan deze behoefte tegemoet te komen.

Kinderen en hun ouders laten hun kunstproducten zien. (foto's Arthur Pritchard)

Al die verpakkingen!

Mieke van Opheusden

Afval is één van de zichtbaardere dingen voor wie probeert duurzaam te leven. Vooral het scheiden van plastic laat het zien: het meeste is (voedsel)verpakkingen, het is veel. Hoe zorg ik voor minder afval?

In het Engels bestaat het motto 'reduce, reuse, recycle'. Oftewel: eerst verminderen, dan hergebruiken, en dan pas recyclen. Op maatschappelijk niveau wordt vaak eerst aan recyclen gedacht, want dat vraagt het minste aanpassing van ons als burgers en het brengt de consumptiemaatschappij niet 'in gevaar'. Dit leidt soms tot de zogenaamde duurzaamheidsparadox: doordat we denken dat iets niet meer schadelijk is (het is toch gerecycled?) gaan we

er meer van gebruiken en belasten we het klimaat uiteindelijk meer. Want het recyclingsproces kost ook energie, en je blijft altijd zitten met een verliespercentage. Dus biologisch afbreekbaar plastic is leuk, maar onverpakte groenten zijn beter. Dit is de laatste jaren steeds moeilijker geworden. In de supermarkten vindt een trend plaats om meer versproducten te verpakken in plastic. De reden die hiervoor gegeven wordt is dat het daardoor langer houdbaar is, en er dus minder hoeft te worden weggegooid. Zo zou het dus toch beter voor het milieu zijn. Of dat waar is, kan ik niet zeggen, maar het lijkt me in ieder geval beter voor de supermarkt zijn portemonnee.

Biologische producten worden ook verpakt, en dit is om ervoor te zorgen dat supermarkten niet (per ongeluk) de gangbare paprika's bij de biologische kunnen leggen. Het is dan vaak wel weer in Bioplastic verpakt. Op zich aardig, maar er zit wel een

Schap in een verpakkingloze winkel.

addertje onder het gras: bioplastic is alleen composteerbaar als er een logo van een kiemblaadje op zit. Ander bioplastic moet bij het grijsafval, anders verstoort dit het recycleproces van het echte plastic. En nee, bioplastic is niet biologisch.

Wil je verpakte groenten vermijden, dan kun je terecht op de markt, of bij een biologische supermarkt. Of als je geluk hebt zit er een verpakkingsloze winkel bij je in de buurt. Hier worden allerlei spullen in bulkvorm aangeboden, en kun je zelf je bakje meenemen en per gewicht betalen. Als je nog meer afvaltips wil, typ dan eens 'zero waste' in op internet. Er is een grote online community die 'Nul afval' als een lifestyle beleeft en viert. Een vriendin van mij is hier onlangs mee begonnen, en deed een verrassende ontdekking. Naarmate ze zich er in verdiepte en aanpassingen deed werd haar huis steeds opgeruimder, was ze liever thuis, ervoer ze meer rust in haar leven, en kreeg ze er steeds meer plezier in. Ik herken me daarin. Zelf word ik elke keer blij als ik mijn katoenen zakdoeken en herbruikbaar maandverband te drogen hang. Enerzijds vanwege de eenvoud: ik hoef er geen geld meer aan uit te geven, er niet meer aan te denken bij het boodschappen doen, en dus inderdaad geen verpakkingen meer weg te gooien. Maar er is ook iets anders. Het voelt 'schoner'. Ik voel me ik dichter bij de natuur staan, doordat ik er met dit kleine gebaar rekening mee houd in mijn dagelijkse doen. Het is ook een beetje als een ritueel, en voor mij raakt dat aan het religieuze.

En dat is denk ik cruciaal rondom dit vraagstuk. Met wat extra informatie kun je wellicht nog weer een aanpassing maken en de belasting een klein beetje verminderen, maar hier zit hem niet de kern van het klimaatprobleem. Brave burgers die thuis hun best doen is prima, maar de echte schade wordt gedaan op een niveau dat onze huishoudens ver te boven gaat, en die we niet op individueel niveau oplossen. Hiervoor moeten we ons op andere manieren inzetten, professioneel, politiek, of via andere wegen. Daar ligt het echte werk. Dus mijn advies zou zijn: laat je inspireren, en zoek naar manieren waarop je je respect en verbinding met de natuur tot uitdrukking kunt brengen, maar laat het ook op het juiste moment weer los.

Waar ik het volgende maand over ga hebben weet ik nog niet. Er is zo veel te vertellen! Heb je ook een vraag of dilemma, of wil je iets anders aan me kwijt? Ik ben te vinden op mieke.vanopheusden@posteo.de.

Handen en Voeten: Ballonnen

Wils 't Hart

Je staat er niet bij stil maar hoe vreemd is het dat de mensen in Frankrijk op hun stranden kunnen zien dat het in Nederland Koningsdag is geweest? Een grote hoeveelheid ballonnen spoelt dan aan en dat valt zelfs de Fransen op! Wat erger is en niet te zien, dat zijn de ballonnen die verdwijnen in zee en in de magen van vogels en vissen.

Een onderzoek van de Wageningen Universiteit wijst uit dat 95% van de Noordse stormvogels plastic in z'n maag heeft. Van veel andere dieren zoals vissen of zeeschildpadden weten we het helemaal niet. Waar plastic zit kan geen goede voeding zitten dus veel dieren verhongeren.

Nog steeds loop ik plastic flesjes op te rapen en ik hoop jullie (af en toe) ook! Het is al zo erg dat vrienden zeggen, als ik een flesje zie liggen moet ik aan jou denken! Maar enkelen rapen ook echt op! Maar Hoera, bij mij in het dorp kwam ik al een man tegen met een grote mand op de fiets die "mijn" flesje oprapte! (nee, het was niet mijn eigen man).

Nu moeten we ook nog ballonnenresten oprapen? Belangrijker is denk ik dat we het niet meer normaal vinden om bij iedere feestelijke gebeurtenis ballonnen op te laten, hoe gezellig en kleurrijk het ook staat. En nu heb ik het nog niet eens over het gekleurde lintje dat er aan vastzit, al of niet met adreskaartje. Op internet zijn gruwelijke foto's te vinden van vogels met draad om hun poten of vleugels.

Kunnen we zonder ballonnen?

Kunnen we zonder plastic flesjes?

Vast wel!

Kijk maar eens op internet naar acties voor statiegeld voor flesjes en blikjes, of de site van supporter van Schoon.

www.supportervanschoon.nl

Ben je betrokken bij leuke acties op dit gebied, bij jou in de buurt? Laat het eens weten dan delen we de ideeën in de volgende Handen en Voeten.

Vrienden in het hele land

Maandvergaderingen, bijeenkomsten

NON

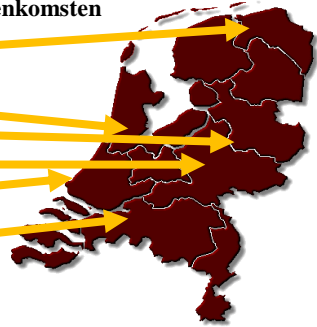
A'dam

Deventer

MiZuNed

Haagse

Breda/Ulvenhout

Quaker Secretariaat:

Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers).

tel.: 06 13700682, e-mail: secretariaat@deQuakers.nl.

Penningmeester Nederlandse Jaarvergadering:

Bankrek. NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden - Quakers- te Amsterdam.

Quaker Bibliotheek:

Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam, bibliothecaris - Marianne IJspeert.

Quaker Literatuur:

Willem Furnée ; Badhuisweg 149, 2597 JN 's-Gravenhage tel.: 070-3220544, e-mail: literatuur@Quakers.nu, bankrek.: NL70 INGB 0000 313040 t.n.v. Quaker Literatuur.

Amsterdamse Maandvergadering:

Schrijver: Hans Weening, Lijnbaansgracht 208b, 1016 XA Amsterdam, 085-8780821, e-mail: hweening@xs4all.nl, bankrek.: NL81 INGB 0004 9200 51 t.n.v. A'damse MV Quakers te Anna Paulowna.

Haagse Maandvergadering:

Schrijver: Willem Furnée, e-mail: haagsevrienden@Quakers.nu, Haagse Maandvergadering, Stadhouderslaan 8, 2517 HW 's-Gravenhage. tel. 070-3600621, bankrek.: NL48 INGB 0001 8562 21 t.n.v. Haagse Vrienden, Quakers Den Haag.

Midden- en Zuid-Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Els Ramaker, tel. 0344 606818/0636361350. email: els@ramaker.me, bankrek.: NL67 TRIO 0197 6518 52 t.n.v. Rel. Gen. der Vrienden-Quakers- te Deventer.

Deventergroep:

Inlichtingen: Frieda Oudakker 0644794366, email: friedaoudakker@live.nl.

Noord Oost Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Kees Nieuwerth; Hoofdstraat 26; 9514 BE Gasselternijveen; k.nieuwerth@wxs.nl, bankrek.: NL12 INGB 0001 5908 95 t.n.v. N.O.N. MV Rel. Gen. der Vr. te Groningen.

Quaker Hulpfonds:

Schrijver vacature. Penningm: Johannes Borger, e-mail: johannes.borger@hotmail.com, bankrek. is NL94 TRIO 0338 4113 64. t.n.v. Quaker Hulpfonds Religieus Genootschap der Vrienden, Quakers, te den Haag.

Vrienden voor Brussel (VVQREA):

Schrijver: Peter van Leeuwen, tel.: 0182-611786; e-mail: vyqrea@gmail.com, bankrek. NL93 TRIO 0391 2219 65 - t.n.v.: Vrienden van de Quakerraad te Helmond.

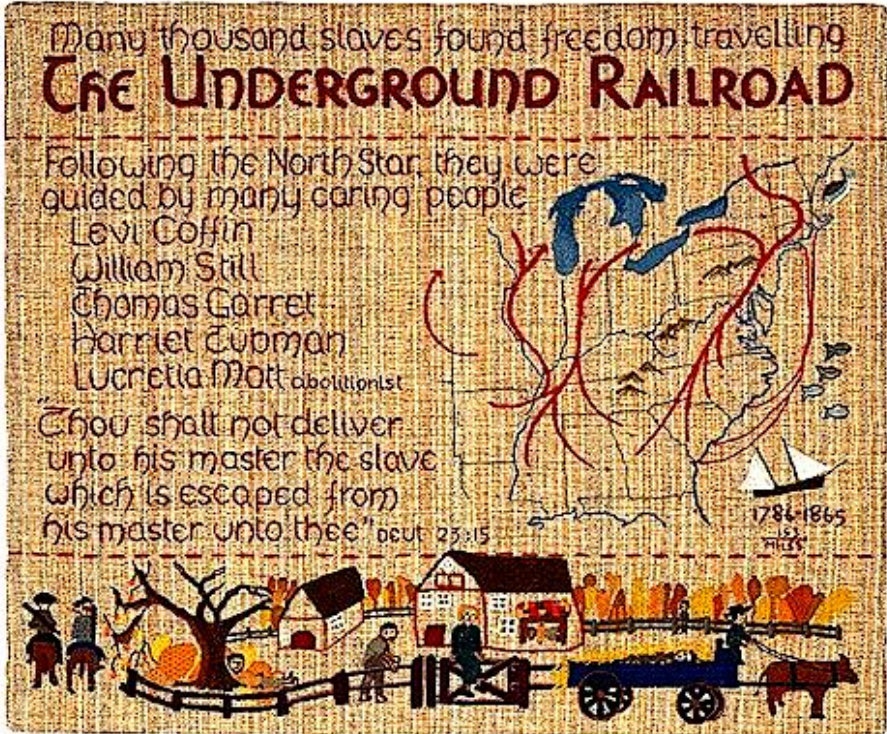

Waar zijn Quakerbijeenkomsten?

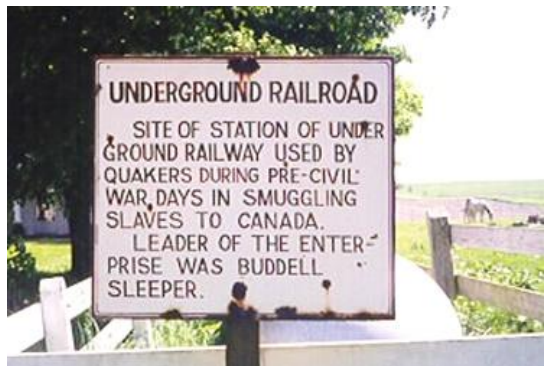
Wijdingssamenkomsten in Nederland en België

Amsterdam	Iedere zondag 10.30	Vossiusstraat 20, Amsterdam, info: 085-8780821, e-mail: hweening@xs4all.nl
Antwerpen	Geen vaste tijdstippen	Info Jan Peeters tel.: 0032.15.24 75 10 e-mail : boekrijk@hotmail.com
Breda/ Ulvenhout/ Helmond	Helmond, Bruinvisstraat 12, op 1 oktober om 11.30	Info.: Corien van Garderen: tel.:076-8502421 of Hennie Jansen tel.:0492-537991.
Brussel	iedere zondag 11.00	Quaker House, Square Ambiorix 50, 1000 Brussel, tel.: 00.32.2.230 49 35
Bennekom	Iedere zondag: 10.30 in de Commanderie, Commandeursweg 44, 6721 ZM Bennekom	e-mail: els@ramaker.me Op de 2e zondag van de maand is er eerst een worship-sharing en daarna wijdingssamenkomst tot 12.00.
Deventer	Wijdingssamenkomst 3 ^e zondag 10.30 Gespreksavond: juli, sept. en okt. op de 1e do. vd maand: 18.30 (do nov. 2e do).	Wijdingssamenkomst in het Meester Geertshuis, Assenstraat 20, 7411JT Deventer. Inlichtingen bij Frieda Oudakker tel. 0644794366,e-mail: friedaoudakker@live.nl
Groningen	2e en 4e zondag van de maand: 10.30	2 ^e en 4 ^e zondag: De Poort, Moesstraat 20, 9717JW Groningen, tel. 050-5712624 Kinderen zijn welkom! Graag tevoren doorgeven aan de schrijver: Kees Nieuwerth e-mail: k.nieuwerth@wxs.nl
Den Haag	Iedere zondag: 10.30	Stadhouderslaan 8, Den Haag. Kinderen zijn altijd welkom. Bij kennisgeving vooraf is er voor hen een aangepast programma. Info: tel. 070-3600621
Wijhe, bij Zwolle	Eerste zondag van de maand 10.30	Wim en Deborah Balijon: tel.: 0570-597170 Slotpark 77, 8131 DW Wijhe. Graag aanmelden als je komt.
	Wijdingssamenkomsten op Afstand 1. Meeting at a Distance. Inlichtingen: caroline.wilson@esade.edu 2. Online meeting for worship: op tijdstippen rekening houdend met verschillende tijdzones, bekendmaking op: Quakerworship.org 3. Quaker Faith and Fellowship: internetforum: www.Quakerfaithandfellowship.org	

Quaker Tapesty

De Ondergrondse Spoorweg is een term, die werd gebruikt voor een route voor gevluchte slaven in de Verenigde Staten van Amerika. Het was een informeel netwerk van geheime routes en veilige huizen. De slaven die hun 'eigenaar' ontvlucht waren gebruikten deze route op hun reis naar het noorden naar "Free States" of Canada. Dit duurde vanaf ongeveer 1840 tot de burgeroorlog van 1861 - 1865. In deze 25 jaar werden naar schatting 50.000 slaven in veiligheid gebracht. Quakers speelden er een actieve rol in, samen met vele anderen.

Tippecanoe County, Indiana